

jában. Újabb tervek Szerbiával és Montenegróval kapcsolatban csak 1915 végén, e két ország hadseregeinek visszavonulása után jelentkeztek és Piszarev szerint arra irányultak, hogy Szerbia és Montenegró piacait biztosítsák az osztrák—magyar monopóliumok számára. Ezek a törekvések azonban a német imperialista érdekekkel kereszteződtek és az úgynevezett mitteleurpai kombinációkat eredményezték. Erről is részletesen ír Piszarev.

Feltétlenül meg kell még említenünk Dušan Lukač írását, amely

a szerb szocialistáknak a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos magatartásával foglalkozik. Petar Milosavljević jugoszláv, bolgár és román államvédelmi törvényekről értekeznek, Vuk Vinaver pedig arról, hogy milyen volt a Jugoszláv Kommunista Párt balkáni politikája az 1929—1934 közti időszakban.

Ebből a rövid áttekintésből is látható, hogy a Balcanica érdekes témaválasztású, sokoldalú érdeklődésű publikáció, amelyre érdemes felfigyelni.

GAÁL GYÖRGY

LÓVERSENYI ÁCSORGÁSOK

CSURKA ISTVÁN—RÁKOSY GERGELY: *Igy, ahogy vagytok.*
Magvető, Budapest, 1972.

Ha műfaja szerint kellene elhelyeznem könyvespolcomon Csurka István és Rákosy Gergely közös könyvét, a *Magyarország felfedezése* kötetét és Fekete Sándor *Folyosói szümpozionja* közé tenném. Tudós- vagy széplelkek felháborodhatnak ezen, ám a szerzőket biztosan nem lepné meg könyvtárrendezésem, hiszen a *Bevezetésben* ők maguk írják: »A lóverseny — akár tetszik, akár nem — társadalmi jelenség. Egy ilyen — jobb meghatározás híján — szórakoztató intézmény működése, működésének feltárása, ha csak kis mértékben is, de hozzásegíthet — Magyarország felfedezéséhez.«

Persze, mégis jó, hogy a lóversenyek világát sok oldalról körüljáró könyv nem e tekintélyes írói szociográfiák sorozatában látott napvilágot, mert így szerzőik kedvükre csúfolódhatnak másokkal és önmagukkal, miközben valóban komoly

dolgokról beszélnek — komolyan, olykor már a tudományos értekezés kímélt szárazságával. Igaz, nem vagyok hivatott e kötet tudományosságának fokát, tudományos hitelét megítélni, minthogy több száz kilométert kellene utaznom nyugat vagy kelet, észak vagy dél irányában ahhoz, hogy az ügétő és a galopp örömeiben-bánataiban részesülhessek, s így értesüléseim e kérdésekről legalábbis másodkézből származnak. Külső jelekből kell ítélnem tehát, viszont annál inkább érezhetem magam illetékesnek véleményt mondani a lakusok nevében, akik mégiscsak többségben vannak, s többségben, remélem, ők fogják olvasni Csurkáék könyvét. Aki a hét több napján ott izgul a lelátón, az legfeljebb kielégülést érezhet, hogy végre kimondták bosszúságainak okát, s esetleg egyik vagy másik szituációban, egyik vagy másik fogadó figurájában magára ismerhet,

fintorogva vagy sóhajtással. Nekem egy új világ tárul fel ebben a könyvben, oly távoli és idegen, mint Jack London ökölvívője vagy a Hemingway megörökített afrikai vadászatoké; Krúdytól ismerem ugyan ennek a világnak leküzdhetetlen vonzását, varázsát, de Csurka és Rákossy mégis újat, egészet mást és másképpen mond erről a »hobby«-ról, erről a szektáról — a költészetből a mai valóságba emeli át, helyezi vissza a lóversenyeket, zsekékat és idomárokat, fogadókat és bukmékereket, s közben megkísérlik feltárni mindazt, ami a verseny mögött zajlik, ami a lelátóról nem látható. Így lesz a »lóprobléma« emberközpontú érdeklődésünk szerves tartozéka, így igazolódik Csurka István egyik régebbi kötetének címe: »A ló is ember«.

Mert igaz ugyan, hogy Csurka és Rákossy a könyv második részében szakmai tájékoztatót, sőt szakszótárt is ad, amelyből megtudhatjuk a lovak színváltozatait, a versenylovak külső megkülönböztető jegyeit s azt, hogy mit jelent a »korteher« és a »generálhandicap«, sőt lóverseny-történeti (művelődéstörténeti?) ismeretekre is szent tehetünk, számunkra azonban sokkal izgalmasabb az *Így, ahogy vagytok* terjedelmileg is jelentősebb részét kitevő első öt fejezet — öt oknyomozó, szókimondó, valóságfelfedező riport, amelyek a lóverseny gondjainak ürügyén emberi viszonylatokat tárnak fel — nem csupán fogadói elkötelezettséggel, hanem írói szenvedéllyel. Éppen a legterjedelmesebb két riport, a negyedik és az ötödik remekbe szabott írói munka, kétségtelenül szerves tartozéka — bár akción kívül — az új szo-

ciográfiai felméréseknek. Problémák és emberek pszichológiai és erkölcsi megközelítése kitűnő portrékat, drámai fordulatokat eredményez, s aligha véletlen, hogy Móricz Zsigmond riportjainak, novelláinak pusztáélményét asszociáljuk például az alagi beszélgetéshez. Természetesen a felfedezés valóban drámai izgalomról van szó s nem a költészetel átszótt, realista ábrázolásmódról. A szerzők (sehol nem jelzik, ki melyik részt írta) ugyanis nem feledkeznek bele a mesélésbe, a meséltetésbe, nemcsak fizikai jelenlétük a riportban biztosít egyfajta kívülállást, feiülnézetet, hanem minde nélkülött a valóság- és önismeretükre alapozott szatirikus hang, amely a legtöbb helyzet és figura megörökítését kíséri — és amelyből a legkevésbé magukat vonják ki. Lóversenyi »ácsorgásaik« (hogy a *Folyósó szümpozion* szóhasználatára emlékeztessünk) páratlan alkalmat kínálnak a megfigyelésre, a remények és kétségek közt csapongó emberi magatartás pontos leírására.

Krúdy remekeihez mérhető elbeszélés még nem született ezekből az újabb, »modern« ácsongásokból (elnevezést a lóverseny drámai pillanatainak e méltatlan minősítéséért), noha a kötet végére illesztett Csurka-novella, az *Egy fogadó lelkivilága* méltó szerzőjének írói rangjához. A riportok viszont, ha nem is kapnak majd más, »tisztán« szépirodalmi megformálást, a mai magyar irodalomban számontartásra érdemes alkotások — egy eljövendő irodalomtörténetben nyugodtan mer-ném Csák Gyula, Galgóczi Erzsébet, Moldova Gyöngy ébresztő, felfedező írásai mellé állítani őket.

KÁNTOR LAJOS